

Strategia działań wychowawczych, zapobiegawczych oraz interwencyjnych wobec dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem w Publicznej Szkole Podstawowej im. Stanisława Grafika w Zagoździu

Podstawy prawne:

1. *Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. nr 35, poz. 230 ze zm.);*
2. *Rozporządzenie MEN z dnia 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz. U. z 2015 r. poz. 1249 ze zm.).*
3. *Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tekst jedn.: Dz. U. 2004 r. nr 256, poz. 2572 ze zm.);*
4. *Ustawa z dnia 9 listopada 1995 r. o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz. U. z 1995r. nr 10 , poz. 55).*
5. *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonej uzależnieniem (Dz. U. z 2003 r. nr 26, poz. 226).*
6. *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych i integracyjnych (Dz. U. z 2010 r. nr 228, poz. 1490);*
7. *Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r. (Dz. U. nr 111, poz. 535, ze zm.);*
8. *Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994r. o ochronie zdrowia psychicznego. (Dz. U. nr 111, poz. 535, ze zm.);*
9. *Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2003 r. nr 11, poz. 109 ze zm.);*
10. *Statut, Szkolny Program Wychowania i Profilaktyki.*

Cele:

- zwiększenie bezpieczeństwa w szkole,
- usprawnienie i zwiększenie skuteczności oddziaływań wychowawczych szkoły w sytuacjach trudnych,
- wskazanie działań naprawczych (korekcyjnych, terapeutycznych),
- zapobieganie powtarzaniu się zachowań niepożądanych poprzez wskazanie działań profilaktycznych,
- wypracowanie metod współpracy ze środowiskiem rodzinnym ucznia.
- ułatwienie i ujednoczenie sposobów reagowania.

Warunki konieczne do stosowania procedur:

1. Adekwatne postępowanie w sytuacjach trudnych lub krytycznych wymaga dobrego rozpoznania problemu, zdarzenia, pełnej wiedzy na temat ucznia i jego rodziny, rozpoznania motywów postępowania i zastosowania odpowiedniej procedury postępowania.

2. Nauczyciele i wychowawcy mogą wspierać się pomocą nadzoru pedagogicznego, pracowników obsługi szkoły oraz liczyć na wsparcie Policji, Sądu ds. Rodziny i Nieletnich, poradni specjalistycznych.

3. Skuteczność zastosowania procedur wymaga dobrej współpracy ze środowiskiem rodzinnym ucznia.

Metody, którymi można to osiągnąć to:

- zebrania klasowe integracyjne,
- spotkania indywidualne z wychowawcą,
- spotkania typu wychowawca - pedagog szkolny - rodzic, które można poszerzyć w zależności od sytuacji o nauczyciela uczącego,
- wpis w e-dzienniku na koncie ucznia z informacjami o zaistniałych sytuacjach,
- wezwania listowne i telefoniczne rodzica,
- udział rodziców w uroczystościach szkolnych (pokazy, akademie itp.),
- udział rodziców w wycieczkach szkolnych,
- udział rodziców w działaniach wychowawczych szkoły.

Strategia działań wychowawczych, zapobiegawczych oraz interwencyjnych wobec młodzieży zagrożonej uzależnieniem obejmuje wszelkie działania wychowawcze, profilaktyczne, edukację prozdrowotną i jest realizowana przez wszystkich pracowników szkoły. Za realizację Strategii odpowiedzialni są wszyscy nauczyciele Publicznej Szkoły Podstawowej im. Stanisława Grafika w Zagoździu, a koordynatorem działań jest dyrektor szkoły.

I. Systematyczne prowadzenie w środowisku szkoły edukacji prozdrowotnej, promocji zdrowia psychicznego i zdrowego stylu życia wśród młodzieży, rodziców i nauczycieli. Działania w tym zakresie prowadzone są w ramach następujących realizacji:

- Szkolny Program Wychowania i Profilaktyki
- Zajęcia edukacyjne – zgodnie z obowiązującą podstawą programową,

- Współpraca z pielęgniarką szkolną,
- Współpraca z komisariatem Policji
- godziny z wychowawcą,
- działania sportowe i rekreacyjne,
- zebrania z rodzicami,
- spotkania indywidualne i grupowe z pedagogiem oraz pielęgniarką szkolną,
- spotkania ze specjalistami z PPP,
- wewnętrzne doskonalenie nauczycieli

II. Działalność informacyjna.

Działalność informacyjna obejmuje upowszechnianie wśród młodzieży, rodziców i nauczycieli wiedzy na temat:

- szkodliwości środków lub substancji, których używanie łączy się zagrożeniem bezpieczeństwa i zdrowia oraz może prowadzić do uzależnień,
- dostępnych form pomocy młodzieży zagrożonej uzależnieniem,
- możliwości rozwiązywania problemów powodujących powstawanie uzależnień,
- skutków prawnych związanych z naruszeniem ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.

Upowszechnienie tej wiedzy następuje poprzez:

- wykorzystanie filmów o tematyce profilaktycznej,
- rozmowy indywidualne i grupowe z uczniami mające na celu przekazywanie informacji na temat zagrożeń związanych ze środkami psychoaktywnymi,
- przeprowadzanie zajęć o tematyce profilaktycznej przez przedstawicieli Policji, pracowników PPP
- edukację rodziców,
- udostępnianie materiałów informacyjnych dotyczących zagadnień profilaktycznych dla uczniów, rodziców i nauczycieli,
- edukację nauczycieli - przekazywanie informacji na temat szkoleń i warsztatów

III. Zadania pracowników szkoły w zakresie pomocy młodzieży zagrożonej uzależnieniem.

Dyrektor szkoły:

- a) realizuje zadania wynikające ze Statutu Szkoły,
- b) monitoruje i odpowiada za realizację strategii działań wychowawczych, zapobiegawczych i interwencyjnych,
- c) na bieżąco informowany jest przez wychowawców, nauczycieli i innych pracowników szkoły o podejmowanych przez nich działaniach wynikających z realizacji strategii,
- d) podejmuje stosowne decyzje tak, aby każda interwencja była przeprowadzona z zachowaniem praw uczniów, jak i ich rodziców.

Nauczyciele i wychowawcy klas:

- a) realizują działania profilaktyczne i interwencyjne określone w Szkolnym Programie Wychowania i Profilaktyki
- b) systematycznie prowadzą edukację prozdrowotną, promocję zdrowia psychicznego i zdrowego stylu życia wśród uczniów na godzinach do dyspozycji wychowawcy, na zajęciach pozalekcyjnych, kołach zainteresowań
- c) realizują zagadnienia dotyczące zapobiegania narkomanii w ramach przedmiotów, których podstawy programowe uwzględniają te zagadnienia
- d) uczestniczą w kursach, szkoleniach i konferencjach z zakresu profilaktyki uzależnień i innych problemów młodzieży oraz sposobów podejmowania wczesnej interwencji w sytuacjach zagrożenia uzależnieniem
- e) wykorzystują zdobytą wiedzę w pracy z uczniami ich rodzicami informując o szkodliwości środków i substancji, których używanie łączy się z zagrożeniem bezpieczeństwa oraz może doprowadzić do uzależnienia
- f) wychowawcy klas organizują szkolenia z rodzicami uczniów o charakterze profilaktycznym,
- g) wychowawcy klas dokonują diagnozy sytuacji wychowawczej, przejawów zachowań ryzykownych uczniów swojej klasy oraz sytuacji życiowej rodzin dysfunkcyjnych
- h) wychowawcy klas i nauczyciele współpracują z pedagogiem szkolnym oraz z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, a także pielęgniarką szkolną w zakresie realizowania zagadnień profilaktycznych, wychowawczych i edukacji prozdrowotnej.

Pielęgniarka szkolna podczas pobytu na terenie szkoły:

- a) udziela pierwszej pomocy przedmedycznej na terenie szkoły uczniowi, który wymaga takiej interwencji
- b) wzywa pogotowie ratunkowe, jeśli wymaga tego stan zdrowia ucznia
- c) powiadamia dyrektora szkoły o każdej interwencji w sytuacji, gdy stwierdzi, że uczeń jest pod wpływem alkoholu lub środków odurzających
- d) współpracuje z pedagogiem w sytuacjach kryzysowych, wymagających udzielenia uczniowi pomocy psychologiczno-pedagogicznej lub podejrzewa, że uczeń ma problemy zdrowotne spowodowane zaniedbywaniem stanu zdrowia lub złym odżywianiem.

Pracownicy niepedagogiczni – na szkoleniach pracownicy są informowani o sposobach reakcji w sytuacjach zagrożenia i podejrzeń związanych z zażywaniem środków odurzających i spożywaniem alkoholu.

IV. Procedury postępowania w sytuacjach zagrożeń związanych ze środkami odurzającymi i substancjami psychotropowymi.

Spis procedur:

1. Procedura postępowania w przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 lat, używa alkoholu lub innych środków odurzających, uprawia nierząd, bądź przejawia inne zachowania świadczące o demoralizacji.	7
2. Procedura postępowania w przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że na terenie szkoły znajduje się uczeń, będący pod wpływem alkoholu lub narkotyków.....	9
3. Procedura postępowania w przypadku, gdy nauczyciel zauważy na terenie szkoły substancję przypominającą wyglądem narkotyk.....	10
4. Procedura postępowania w, gdy nauczyciel podejrzewa, że uczeń posiada przy sobie substancję przypominającą narkotyk.	10
5. Procedura postępowania w sytuacji stwierdzenia, że uczeń pali tytoń lub papierosy elektryczne na terenie szkoły	11
6. Procedura postępowania z uczniem sprawiającym trudności wychowawcze.	12
7. Procedura postępowania z rodzicami/prawnymi opiekunami uchylającymi się od współpracy ze szkołą w przypadku problemów z ich dzieckiem/ucznem	13
8. Procedura postępowania dotycząca nierealizowania obowiązku szkolnego.	13
9. Procedura postępowania z uczniem, który z powodu prawdopodobieństwa choroby, źle się czuje na lekcji.	14
10. Procedura postępowania w przypadku stwierdzenia naruszenia przez ucznia godności nauczyciela lub innego pracownika szkoły.	14
11. Procedura postępowania sytuacji wystąpienia zjawiska cyberprzemocy.	15
12. Postępowanie w przypadku wystąpienia bójki na przerwie.....	15
13. Procedura postępowania w przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że dziecko może być ofiarą przemocy w rodzinie.	16
14. Procedura postępowania w przypadku podejrzenia o występowaniu wszawicy w szkole.....	16
15. Procedura postępowania w przypadku prób samobójczych lub samobójstwa ucznia.	17
16. Procedury postępowania w przypadku uczniów, których rodzic/rodzice przebywają za granicą.	19
17. Postępowanie w przypadku gdy uczeń niszczy mienie Szkoły	19
18. Procedura postępowania w razie wypadku w szkole.....	20
19. Procedura postępowania w przypadku ciąży uczennicy.	21
20. Postępowanie nauczyciela w przypadku zagrożenia pożarowego zaistniałego na terenie placówki.	21
21. Procedury postępowania w przypadku kradzieży na terenie szkoły.....	21
22. Postępowanie nauczyciela w przypadku znalezienia na terenie szkoły innych niebezpiecznych materiałów (broni, materiałów wybuchowych, substancji chemicznych itp.).	22
23. Procedura postępowania w przypadku otrzymania podejrzanej paczki lub koperty oraz telefonu ostrzegającego przed niebezpieczeństwem.	22
24. Procedura przyjmowania i rozpatrywania skarg i wniosków	23

24. Procedura postępowania z uczniem chorym przewlekle.....	23
Czym jest cukrzyca typu 1.....	23
Cukrzyca a inne choroby przewlekle.....	24
Zadania opiekuńcze powinny być zapisane w statucie szkoły.....	24
Od czego zależy bezpieczeństwo chorego na cukrzycę?.....	24
Współpraca z rodzicami ucznia chorego na cukrzycę.....	25
Insulinoterapia – co powinni wiedzieć nauczyciele?.....	25
Wykonywanie czynności związanych z podawaniem insuliny.....	25
Odżywianie dziecka chorego na cukrzycę – co trzeba wiedzieć.....	26
Czynności wykonywane przez dziecko z cukrzycą w szkole.....	26
Co nauczyciel powinien wiedzieć na temat przewlekłych chorób?.....	27
Prawa ucznia chorującego na cukrzycę.....	27
Obowiązki wychowawcy klasy, w której uczy się dziecko z chorobą przewlekłą.....	28
Warunki do samokontroli – obowiązki dyrektora i kadry.....	28
Miejsce do wykonywania badań powinno także gwarantować uczniowi:.....	29
Możliwe powikłania cukrzycy.....	29

Poniższe procedury są dostępne w pokoju nauczycielskim szkoły, sekretariacie szkoły oraz publikowane na stronie internetowej szkoły.

1. Procedura postępowania w przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 lat, używa alkoholu lub innych środków odurzających, uprawia nierząd, bądź przejawia inne zachowania świadczące o demoralizacji.

- Każdy, kto wie o zaistniałej sytuacji zobowiązany jest do przekazania uzyskanych informacji wychowawcy klasy.
- Po wstępnym rozeznaniu sytuacji wychowawca informuje o fakcie pedagoga szkolnego i dyrektora szkoły.
- Wychowawca wzywa do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia i przekazuje im uzyskane informacje. Przeprowadza rozmowę z rodzicami oraz z uczniem, w ich obecności. W przypadku potwierdzenia informacji, zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś bezwzględnie do szczególnego nadzoru nad dzieckiem. Może zaproponować rodzicom skierowanie dziecka do placówki specjalistycznej.

- Jeżeli rodzice/prawni opiekunowie odmawiają współpracy lub nie stawiają się do szkoły, a przejawy demoralizacji dziecka trwają nadal, szkoła pisemnie kolejno powiadamia o zaistniałej sytuacji rodziców/prawnych opiekunów, policję, sąd rodzinny.
- Szkoła powiadamia sąd lub policję, jeżeli wykorzysta wszystkie dostępne jej środki oddziaływań wychowawczych (rozmowa z rodzicami/prawnymi opiekunami, ostrzeżenie ucznia, spotkania z pedagogiem, psychologiem itp.), a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji.
- W przypadku uzyskania informacji o popełnieniu przez ucznia, który ukończył 17 lat, przestępstwa ściganego z urzędu lub jego udziału w działalności grup przestępczych, zgodnie z art. 304 §2 kodeksu postępowania karnego, szkoła jako instytucja jest obowiązana niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub policję.

2. Procedura postępowania w przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że na terenie szkoły znajduje się uczeń, będący pod wpływem alkoholu lub narkotyków.

- Nauczyciel odizolowuje ucznia od reszty klasy, ale ze względów bezpieczeństwa nie pozostawia go samego, stwarza mu warunki, w których nie będzie zagrożone jego życie ani zdrowie. Następnie powiadamia o swoich przypuszczeniach wychowawcę klasy. *(W przypadku nieobecności wychowawcy klasy powiadamia o zaistniałej sytuacji pedagoga szkolnego lub dyrektora.)*
- Wychowawca zawiadamia o zaistniałej sytuacji dyrektora szkoły, pedagoga szkolnego oraz rodziców/prawnych opiekunów, których zobowiązuje do niezwłocznego odebrania ucznia ze szkoły.
- Gdy rodzice/prawni opiekunowie odmówią odebrania dziecka, o pozostaniu ucznia w szkole czy przewiezieniu do placówki służby zdrowia albo przekazaniu go do dyspozycji funkcjonariuszom policji decyduje lekarz wezwany przez dyrektora szkoły.
- Szkoła zawiadamia najbliższą jednostkę policji, gdy rodzice/prawni opiekunowie ucznia będącego pod wpływem alkoholu odmawiają przyjscia do szkoły, a jest on agresywny bądź swoim zachowaniem daje powód do zgorzenia lub zagraża życiu lub zdrowiu swojemu lub innych osób. W przypadku stwierdzenia stanu nietrzeźwości, policja ma możliwość przewiezienia ucznia do izby wytrzeźwień albo do policyjnych pomieszczeń dla osób zatrzymanych, na czas niezbędny do wytrzeźwienia (maksymalnie do 24 godzin). O fakcie tym szkoła powiadamia rodziców/prawnych opiekunów oraz sąd rodzinny, jeżeli uczeń nie ukończył 18 lat.
- Jeżeli powtarzają się przypadki, w których uczeń (przed ukończeniem 18 roku życia) znajduje się pod wpływem alkoholu lub narkotyków na terenie szkoły, to szkoła ma obowiązek powiadomienia o tym policji (specjalisty ds. nieletnich) lub sądu rodzinnego.
- Spożywanie alkoholu na terenie szkoły przez ucznia, który ukończył 17 lat, stanowi wykroczenie według Ustawy z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Należy o tym fakcie powiadomić policję. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tej instytucji.

3. Procedura postępowania w przypadku, gdy nauczyciel zauważy na terenie szkoły substancję przypominającą wyglądem narkotyki.

- Nauczyciel w obecności innej osoby (wychowawca, pedagog, dyrektor, itp.) ma prawo żądać, żeby uczeń przekazał mu tę substancję, pokazał zawartość torby szkolnej oraz kieszeni (we własnej odzieży), ew. innych przedmiotów budzących podejrzenie, co do z poszukiwana substancją. Nauczyciel nie wykonuje samodzielnie czynności przeszukiwania.
- O swoich spostrzeżeniach nauczyciel powiadamia dyrektora szkoły, który powiadamia rodziców/prawnych opiekunów ucznia i wzywa ich do natychmiastowego stawiennictwa.
- W przypadku, gdy uczeń, mimo wezwania odmawia przekazania nauczycielowi substancji i pokazania zawartości teczki, szkoła wzywa policję, która dokona odpowiednich czynności.
- Jeżeli uczeń wyda substancję dobrowolnie, nauczyciel w obecności innej osoby po odpowiednim zabezpieczeniu, zobowiązany jest bezzwłocznie przekazać ją do jednostki policji. Jednocześnie próbuje ustalić, w jaki sposób i od kogo, uczeń nabył substancję. Całe zdarzenie nauczyciele dokumentują, sporządzając możliwie dokładną notatkę z ustaleń wraz ze swoimi spostrzeżeniami.

4. Procedura postępowania w, gdy nauczyciel podejrzewa, że uczeń posiada przy sobie substancję przypominającą narkotyki.

- Nauczyciel w obecności innej osoby (wychowawca, pedagog, dyrektor, itp.) ma prawo żądać, żeby uczeń przekazał mu tę substancję, pokazał zawartość torby szkolnej oraz kieszeni (we własnej odzieży), ew. innych przedmiotów budzących podejrzenie, co do ich związku z poszukiwana substancją. Nauczyciel nie wykonuje samodzielnie czynności przeszukiwania.
- O swoich spostrzeżeniach nauczyciel powiadamia dyrektora szkoły, który powiadamia rodziców/prawnych opiekunów ucznia i wzywa ich do natychmiastowego stawiennictwa.
- W przypadku, gdy uczeń, mimo wezwania odmawia przekazania nauczycielowi substancji i pokazania zawartości teczki, szkoła wzywa policję, która dokona odpowiednich czynności.
- Jeżeli uczeń wyda substancję dobrowolnie, nauczyciel w obecności innej osoby po odpowiednim zabezpieczeniu, zobowiązany jest bezzwłocznie przekazać ją do jednostki policji. Jednocześnie próbuje ustalić, w jaki sposób i od kogo, uczeń nabył substancję. Całe zdarzenie nauczyciele dokumentują, sporządzając możliwie dokładną notatkę z ustaleń wraz ze swoimi spostrzeżeniami.

5. Procedura postępowania w sytuacji stwierdzenia, że uczeń pali tytoń lub papierosy elektryczne na terenie szkoły

Podstawa prawna:

Ustawa z dnia 8 kwietnia 2010 roku o zmianie ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych:

Art. 5 ust.1 p. 2. Zabrania się palenia wyrobów tytoniowych z zastrzeżeniem art.5a na terenie jednostek organizacyjnych systemu oświaty, o których mowa w przepisach o systemie oświaty oraz jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, o których mowa w przepisach o pomocy społecznej. Art.13 p.2. Kto pali wyroby tytoniowe w miejscach objętych zakazami w art.5 podlega karze grzywny do 500 złotych.

Procedury postępowania.

- Zakaz palenia papierosów i używania wyrobów tytoniowych w tym także e-papierosów obowiązuje na terenie i wokół Publicznej Szkoły Podstawowej w Zagoździu. Zakaz obejmuje także inne miejsca, w których prowadzone są zajęcia lekcyjne i dodatkowo realizowane przez nauczycieli i uczniów szkoły (pływalnia, lodowisko, stadion, podczas wycieczek, rajdów, zajęć terenowych, itp.).
- Nauczyciel, który zatrzymał (zaobserwował) ucznia na paleniu papierosów lub ma uzasadnione podejrzenie wskazujące na używanie wyrobów tytoniowych zgłasza ten fakt wychowawcy. Jeżeli jest to pierwszy incydent związany z paleniem wskazanego ucznia wychowawca:
  - a) udziela uczniowi upomnienia w obecności klasy i wpisuje punkty ujemne do dziennika klasowego,
  - b) przypomina uczniowi dalsze konsekwencje czekające go w przypadku ponownego zatrzymania go na paleniu,
  - c) informuje o zajściu pisemnie lub telefonicznie rodziców ucznia zaznaczając to w dzienniku,
  - d) ponadto wychowawca ma prawo zobowiązać ucznia do przygotowania referatu na temat szkodliwości palenia i przedstawienia go przed klasą.
- Wychowawca wzywa do szkoły rodziców ucznia, których informuje o zaistniałej sytuacji i wyciąga wobec ucznia konsekwencje przewidziane w regulaminie szkoły.
- W przypadku gdy sytuacja opisana powyżej powtarza się po raz trzeci wychowawca powiadamia oprócz pedagoga także dyrektora szkoły.
- Wychowawca wzywa do szkoły rodziców ucznia. Z uczniem w obecności rodziców, dyrektora szkoły, pedagoga i wychowawcy zostaje spisany kontrakt, w którym jednym z oczekiwań jest zobowiązanie się rodziców do zgłoszenia się z dzieckiem do placówki specjalistycznej w celu udzielenia uczniowi pomocy w wyjściu z nałogu i bezwzględne dostosowanie się ucznia do wymagań zawartych w kontrakcie.
- W przypadku gdy warunki kontraktu nie zostaną dotrzymane przez rodziców i ucznia lub sytuacja z paleniem powtórzy się dyrektor szkoły informuje odpowiednie służby (policja, sąd rodzinny), gdyż palenie wyrobów tytoniowych w miejscach objętych zakazem kreślonych w art. 5 ustawy podlega karze grzywny do 500 zł.
- Wychowawca o powyższym fakcie informuje rodziców ucznia na piśmie.

6. Procedura postępowania z uczniem sprawiającym trudności wychowawcze.

Przez ucznia sprawiającego trudności wychowawcze rozumie się ucznia, które notorycznie przejawia jedno z poniższych zachowań:

- ✓ nie reaguje na proste polecenia nauczyciela;
- ✓ zachowuje się agresywnie wobec uczniów, nauczycieli i innych pracowników szkoły;
- ✓ uniemożliwia nauczycielowi prowadzenie lekcji;
- ✓ wagaruje;
- ✓ rażąco lekceważy obowiązki szkolne;
- ✓ swoim zachowaniem zagraża bezpieczeństwu innych uczniów (m.in. wymuszanie, grożenie, udział w bójkach i pobiciach);
- ✓ samowolnie wychodzi z lekcji;
- ✓ w czasie zajęć lub przerw opuszcza samowolnie teren szkoły;
- ✓ używa wulgarnego słownictwa;

Procedura postępowania wg kolejności:

1. Upomnienie ustne nauczyciela, rozmowa indywidualna z uczniem; wpis punktów ujemnych przez nauczyciela do dziennika (zgodnie z ustalonymi zasadami) – poinformowanie rodziców o zachowaniu ich dziecka;
2. Poinformowanie wychowawcy klasy przez nauczyciela o zaistniałych problemach;
3. Rozmowa wychowawcza wychowawcy z uczniem;
4. Rozmowa z uczniem z udziałem wychowawcy i pedagoga szkolnego;
5. Wezwanie przez wychowawcę rodziców na spotkanie w celu podjęcia wspólnych ustaleń i środków zaradczych na poziomie szkoły i rodziny ucznia (wychowawca sporządza notatkę z rozmowy i umieszcza ją w teczce wychowawcy)
6. Objęcie ucznia programem „Nauka dobrego zachowania”
7. Ustne zgłoszenie problemu przez wychowawcę klasy do dyrektora szkoły, poinformowanie go podjętych środków zaradczych;
8. Rozmowa wychowawczo - dyscyplinująca dyrektora szkoły z uczniem;
9. Nagana udzielona uczniowi przez dyrektora na wniosek wychowawcy klasy;
10. Skierowanie sprawy przez dyrektora szkoły w porozumieniu z wychowawcą i pedagogiem do adekwatnej instytucji (Policja, GOPS, Sąd Rodzinny itp.)

Wszyscy nauczyciele są zobowiązani do stałego monitorowania zachowań ucznia i współpracy z wychowawcą i pedagogiem szkolnym.

Nauczyciel – wychowawca ma obowiązek przeprowadzenia diagnozy sytuacji szkolnej i rodzinnej uczniów na początku roku szkolnego.

Nauczyciel wychowawca podejmuje działania wychowawcze zmierzające do eliminacji trudności i rozwiązania problemów szkolnych ucznia.

Nauczyciel wychowawca informuje rodzica o istniejących trudnościach i zapoznaje go ze swoim planem działań, jednocześnie zobowiązuje rodzica do rzetelnej współpracy.

7. Procedura postępowania z rodzicami/prawnymi opiekunami uchylającymi się od współpracy ze szkołą w przypadku problemów z ich dzieckiem/uczniem

- W przypadku rodzica nie podejmującego właściwej współpracy ze szkołą lub unikającego jej, wychowawca klasy inicjuje spotkanie/rozmowę z rodzicem na terenie szkoły lub przeprowadza wywiad w środowisku rodzinnym ucznia.
- Wychowawca klasy zgłasza problem do pedagoga szkolnego i wspólnie z nim podejmuje dalsze działania zmierzające do zmiany i poprawy relacji z rodzicem dziecka.
- Rozmowy z rodzicami, którzy nie podejmują właściwej współpracy ze szkołą mogą być przeprowadzane przez wychowawcę klasy lub pedagoga w obecności innych osób zajmujących się rodziną np: pracownika socjalnego czy kuratora sądowego.
- Jeżeli działania inicjowane i podejmowane przez wychowawcę lub pedagoga szkolnego w zakresie usprawnienia współpracy z rodzicem/prawnym opiekunem nadal nie przynoszą oczekiwanych pozytywnych rezultatów, sprawa zostaje przekazana dyrektorowi szkoły a w dalszej kolejności do innych instytucji wspomagających działania wychowawczo-opiekuńcze szkoły takich jak: Sąd Rodzinny i Nieletnich, Policja.

8. Procedura postępowania dotycząca nierealizowania obowiązku szkolnego.

Przez nierealizację obowiązku szkolnego należy rozumieć nieobecność w okresie jednego miesiąca na co najmniej 50% obowiązkowych zajęć edukacyjnych.

- Wychowawca klasy i nauczyciele zobowiązani są do systematycznej kontroli obecności ucznia na zajęciach lekcyjnych.
- Po stwierdzeniu faktu 5-dniowej nieobecności ucznia, wychowawca zobowiązany jest do ustalenia powodu nieobecności i w przypadku nieuzasadnionej absencji poinformowania pedagoga szkolnego.
- Wychowawca lub pedagog szkolny powinien nawiązać kontakt z rodzicami i przypomnieć o konsekwencjach prawnych wynikających z dalszej nieuzasadnionej nieobecności dziecka w szkole.
- W przypadku, gdy fakt nieusprawiedliwionych nieobecności w szkole się powtarza pedagog szkolny wraz z wychowawcą analizują sytuację ucznia i podejmują działania w celu poprawy sytuacji (rozpoznanie sytuacji ucznia, rozmowy z uczniem i jego rodzicami, udzielenie wsparcia w pokonywaniu trudności szkolnych).
- Jeżeli nie ma możliwości kontaktu telefonicznego lub rodzic dwukrotnie nie stawił się na umówione z wychowawcą spotkanie, zostaje wysłane pisemne zawiadomienie o absencji ucznia (listem poleconym przez sekretariat szkoły) z prośbą o kontakt rodzica ze szkołą.
- W przypadku dalszego unikania kontaktu ze strony rodziców (opiekunów prawnych) pedagog szkolny w porozumieniu z dyrektorem powiadamia Sąd Rodzinny o nierealizowaniu obowiązku szkolnego przez ucznia.
- Jeśli dziecko nie zgłosiło się na początku roku szkolnego do szkoły i wykorzystano wszystkie dostępne środki, aby ustalić miejsce zamieszkania dziecka, które nie rozpoczęło nauki

we wskazanym obwodzie, pedagog szkolny w porozumieniu z dyrektorem powiadamia policję.

9. Procedura postępowania z uczniem, który z powodu prawdopodobieństwa choroby, źle się czuje na lekcji.

- Nauczyciel odsyła w asyście innego rozsądnego kolegi lub pracownika niepedagogicznego pełniącego dyżur na korytarzu do pielęgniarki szkolnej. Pielęgniarka w razie potrzeby kontaktuje się z rodzicami/opiekunami prawnymi dziecka i wzywa służby ratownicze. O stanie zdrowia dziecka informuje również nauczyciela.
- W sytuacji gdy na terenie szkoły nie ma pielęgniarki szkolnej nauczyciel podejmuje następujące działania:
  - a) zasięga opinii wychowawcy, który w razie potrzeby kontaktuje się z rodzicami/opiekunami prawnymi dziecka i ustala z nimi dalsze postępowanie;
  - b) w przypadku nieobecności wychowawcy telefonicznie kontaktuje się z rodzicami dziecka/opiekunami prawnymi i ustala z nimi, czy istnieje potrzeba wcześniejszego powrotu dziecka do domu. Rodzice informują nauczyciela o tym, kto odbierze dziecko ze szkoły.
  - c) w nagłych sytuacjach zagrażających zdrowiu dziecka Dyrektor Szkoły lub nauczyciel powiadamia pogotowie ratunkowe oraz rodziców.
- Uczeń nie może być zwolniony z lekcji i pozostać bez opieki.

10. Procedura postępowania w przypadku stwierdzenia naruszenia przez ucznia godności nauczyciela lub innego pracownika szkoły.

Za naruszenie godności osobistej nauczyciela lub pracownika szkoły uznajemy:

- ✓ *Lekceważące i obraźliwe zachowanie wobec nich wyrażone w słowach i gestach;*
- ✓ *Prowokacje pod adresem w/w osób wyrażone w słowach i gestach;*
- ✓ *Nagrywanie lub fotografowanie w/w osób bez ich wiedzy i zgody*
- ✓ *Naruszenie ich prywatności i własności prywatnej*
- ✓ *Użycie wobec nich przemocy fizycznej i psychicznej;*
- ✓ *Naruszenie nietykalności osobistej;*

Zasady postępowania:

- W przypadku gdy zachodzi uzasadnione podejrzenie, że uczeń naruszył godność nauczyciela lub innego pracownika szkoły, nauczyciel lub inny pracownik ma obowiązek niezwłocznego zgłoszenia powyższego faktu do dyrektora szkoły, wychowawcy klasy i pedagoga szkolnego;
- Wychowawca powiadamia i wzywa do szkoły rodziców(opiekunów ucznia);

- Dyrektor w razie konieczności powiadamia policję;
- Wychowawca przeprowadza rozmowę z uczniem i rodzicem w obecności pedagoga szkolnego;
- Uczeń zostaje ukarany naganą dyrektora;

11. Procedura postępowania sytuacji wystąpienia zjawiska cyberprzemocy.

Do form cyberprzemocy należą:

- ✓ *Rozsyłanie zniesławiających i kompromitujących treści;*
- ✓ *Włamanie na konta pocztowe konta komunikatorów w celu rozsyłania dyskredytujących wiadomości;*
- ✓ *Dalsze rozsyłanie otrzymanych danych i wiadomości, zapisu rozmowy bądź kopii e-maila bez zgody autora;*
- ✓ *Tworzenie kompromitujących i ośmieszających stron internetowych, grup społecznościowych;*

Postępowanie, gdy sprawcą jest uczeń szkoły:

- Nauczyciel, któremu zgłoszony został przypadek cyberprzemocy lub który wszedł w posiadania takiej informacji, powiadamia o tym fakcie wychowawcę, dyrektora szkoły i pedagoga.
- Wychowawca przy współudziale dyrektora i pedagoga szkolnego wyjaśniają okoliczności zdarzenia, ustalają ewentualnych świadków, a także rodzaj materiału i sposób jego rozpowszechniania.
- Wychowawca powiadamia rodziców/opiekunów prawnych ofiary i sprawcy.
- Wychowawca klasy wraz z dyrektorem szkoły zobowiązują sprawcę do zaprzestania takiego postępowania i do natychmiastowego usunięcia materiałów związanych z cyberprzemocą.
- Wychowawca informuje rodziców/opiekunów prawnych sprawcy o dalszym postępowaniu i konsekwencjach jakie poniesie uczeń(sprawca) – sporządza notatkę z rozmowy, którą podpisuje rodzic i wychowawca (ewentualnie inni nauczyciele, pedagog uczestniczący w rozmowie).
- Wychowawca monitoruje sytuację ucznia - ofiary przemocy.
- Dyrektor udziela uczniowi(sprawcy) nagany.

12. Postępowanie w przypadku wystąpienia bójki na przerwie

- Należy natychmiast przerwać bójkę, wkraczając pomiędzy bijących się, mówiąc: „**W TEJ SZKOLE NIE AKCEPTUJEMY PRZEMOCY**” nie wciągając się w żadne dyskusje i rozmowy.
- W przypadku, gdy dyżur pełni dwóch nauczycieli, jeden z nich zaprowadza uczestników bójki do wychowawcy, a w razie jego nieobecności do pedagoga, pielęgniarki, dyrekcji, gdzie uczeń ma czas na wyciszenie się. W tym czasie nie podejmuje się z nimi rozmowy.
- W przypadku, gdy dyżur pełni jeden nauczyciel uczestnicy bójki czekają przy nauczycielu. Po przerwie zaprowadza ich do wychowawcy, a w razie jego nieobecności do pedagoga szkolnego. W sytuacji gdy jest konieczna pomoc medyczna nauczyciel prosi ucznia o zawiadomienie pracownika szkoły.

- Wychowawca uczniów, gdy emocje już opadną, przeprowadza rozmowy z uczestnikami bójki.
- Wychowawca wpisuje uwagę do dziennika elektronicznego i powiadamia rodziców o zdarzeniu.
- W przypadku powtarzania się sytuacji agresywnych, wychowawca powiadamia pedagoga, dyrektora i stosuje sankcje zgodnie ze statutem szkoły.

13. Procedura postępowania w przypadku, gdy nauczyciel podejrzewa, że dziecko może być ofiarą przemocy w rodzinie.

Nauczyciel:

Powiadamia wychowawcę klasy, pedagoga szkolnego i dyrektora o swoich spostrzeżeniach.

Wychowawca w porozumieniu z pedagogiem:

- Przeprowadza rozmowę z uczniem: buduje dobre relacje dorosły- dziecko, wyjaśnia, że bicie dzieci to łamanie prawa i poważna sprawa, która wymaga pomocy innych, zaufanych osób, np. lekarza lub pedagoga szkolnego. Informuje również o konieczności kontaktu z rodzicami, gwarantuje dziecku bezpieczeństwo.
- Nawiązuje kontakt z rodzicami lub z jednym z rodziców, informuje o stanie dziecka np. o konieczności przebadania przez lekarza oraz o konsekwencjach prawnych stosowania przemocy wobec dzieci. Wzywa rodziców do natychmiastowego przyścia do szkoły.
- Sporządza notatkę opisującą: wygląd dziecka, dolegliwości, stan zdrowia, uzyskane informacje oraz działania podjęte przez siebie.
- W dalszej pracy wychowawczej wspiera dziecko, zabiega o prawidłową integrację dziecka z zespołem klasowym, tworzy atmosferę bezpieczeństwa i pełnej akceptacji.
- Systematycznie współpracuje z rodzicami, pedagogiem szkolnym i nauczycielami uczącymi dziecko.

14. Procedura postępowania w przypadku podejrzenia o występowaniu wszawicy w szkole

1. Dyrektor szkoły po otrzymanej informacji o przypadku wystąpienia wszawicy w szkole (od nauczyciela, wychowawcy, pielęgniarki) przekazuje wszystkim rodzicom komunikat konieczności systematycznego sprawdzania czystości skóry głowy i włosów u dzieci.

2. Dyrektor szkoły zarządza dokonanie przez pielęgniarkę lub osobę upoważnioną do kontroli czystości skóry głowy wszystkich dzieci w grupie lub w klasie, których rodzice wyrazili zgodę na objęcie ich profilaktyczną opieką zdrowotną oraz wszystkich pracowników szkoły lub placówki, z zachowaniem zasady dyskretności, godności osobistej, intymności (kontrola indywidualna w wydzielonym pomieszczeniu). Kontrola może również zostać przeprowadzona z inicjatywy pielęgniarki szkolnej.

3. Pielęgniarka (lub w sytuacji braku pielęgniarki w szkole - nauczyciel dziecka) zawiadamia rodziców dzieci, u których stwierdzono, zauważono wszawicę o konieczności podjęcia niezwłocznie zabiegów higienicznych skóry głowy. W razie potrzeby instruuje rodziców o sposobie działań, informuje też o konieczności poddania się kuracji wszystkich domowników i monitoruje skuteczność działań; jednocześnie informuje dyrektora placówki o wynikach kontroli i skali zjawiska.

4. W razie potrzeby dyrekcja szkoły może zorganizować działania edukacyjne dotyczące ww. problematyki skierowane do dzieci, rodziców/ opiekunów.
5. W przypadku, gdy rodzice zgłoszą trudności w przeprowadzeniu kuracji (np. brak środków na zakup preparatu), dyrektor szkoły lub placówki we współpracy z ośrodkiem pomocy społecznej, udzielają rodzicom lub opiekunom niezbędnej pomocy.
6. W sytuacji stwierdzenia nieskuteczności zalecanych działań, pielęgniarka zawiadamia o tym dyrektora szkoły w celu podjęcia bardziej radykalnych kroków (zawiadomienie ośrodka pomocy społecznej o konieczności wzmożenia nadzoru nad realizacją funkcji opiekuńczych przez rodziców dziecka oraz udzielenia potrzebnego wsparcia).
7. W razie potrzeby, w trudnych sytuacjach (duży zasięg występowania wszawicy, przewlekłe jej występowanie, trudne do rozwiązania przypadki) dyrekcja szkoły może zwrócić się o ukierunkowanie działań w rozwiązywaniu problemu do właściwej terenowo powiatowej stacji sanitarno – epidemiologicznej.

15. Procedura postępowania w przypadku prób samobójczych lub samobójstwa ucznia.

Każdy pracownik Publicznej Szkoły Podstawowej w Zagoździu ma obowiązek zareagowania na jakikolwiek sygnał o ryzyku zachowania autodestrukcyjnego u ucznia. W przypadku zaobserwowania lub powzięcia informacji, że uczeń planuje podjąć lub podjął próbę samobójczą każdy pracownik powinien niezwłocznie poinformować o tym dyrektora szkoły.

A. Postępowanie w przypadku stwierdzenia występowania u ucznia czynników wskazujących na ryzyko zachowań samobójczych.

O wysokim ryzyku zachowań samobójczych świadczyć może wystąpienie przynajmniej jednego z poniższych czynników:

- ✓ *mówienie o poczuciu beznadziejności, bezradności, braku nadziei;*
- ✓ *mówienie wprost lub pośrednio o samobójstwie, pisanie listów pożegnalnych lub testamentu;*
- ✓ *pozbywanie się osobistych i cennych dla ucznia przedmiotów;*
- ✓ *unikanie kontaktów z bliskimi kolegami, izolacja, zamykanie się w sobie;*
- ✓ *zaniechanie zajęć, które dotychczas sprawiały uczniowi przyjemność;*
- ✓ *przejawianie dużych zmian charakteru, nastroju, występowanie nietypowych zachowań;*
- ✓ *przejawianie innych zachowań ryzykownych: okaleczanie się, zażywanie narkotyków, spożywanie alkoholu;*
- ✓ *przejawianie zainteresowania tematyką śmierci, umierania itp.;*
- ✓ *podejmowanie w przeszłości prób samobójczych;*
- ✓ *fascynacja znanymi osobami (np. gwiazdami popkultury), które popełniły samobójstwo;*

Po zdiagnozowaniu sytuacji zagrożenia, wychowawca, pedagog szkolny podejmują odpowiednie działania interwencyjne:

- jednoznacznie ustalają, które z w/w przesłanek występują u danego ucznia;
- przeprowadzają analizę sytuacji szkolnej i rodzinnej ucznia w celu wstępnego ustalenia przyczyn, kontaktują się z rodzicami w celu ustalenia przyczyn zmian w zachowaniu ucznia;
- przekazują informację o zagrożeniu rodzicom i dyrektorowi szkoły;
- ustalają z rodzicami zasady wzajemnych kontaktów, proponują pomoc psychoterapeutyczną;

B. Postępowanie w przypadku powzięcia informacji, że uczeń zamierza popełnić samobójstwo (informacja od samego ucznia, kolegów, rodziny, osób postronnych)

Po zdiagnozowaniu sytuacji zagrożenia wychowawca, pedagog szkolny oraz dyrektor szkoły podejmują następujące działania:

- nie pozostawiają ucznia samego, próbują przeprowadzić go w ustronne, bezpieczne miejsce
- informują o zaistniałej sytuacji i zagrożeniu rodziców
- przekazują dziecko pod opiekę rodziców (prawnych opiekunów) lub jeżeli przyczyną zagrożenia jest sytuacja domowa ucznia odpowiednim instytucjom (np. policji)

C. Postępowanie w przypadku powzięcia informacji, że uczeń podjął próbę samobójczą.

Po powzięciu informacji, że uczeń podjął próbę samobójczą dyrektor szkoły, wychowawca, pedagog szkolny podejmują następujące działania:

- jeśli próba samobójcza ma miejsce w szkole, wychowawca (nauczyciel, pracownik) powiadamia o tym fakcie dyrektorowi szkoły, a ta rodzica/opiekuna prawnego
- dyrektor szkoły, pedagog szkolny oraz wychowawca dokonują oceny sytuacji i przeprowadzają rozmowę wspierającą z uczniem i rodzicami oraz przekazują informacje dotyczące pomocy psychologiczno-pedagogicznej
- jeśli próba samobójcza ma miejsce w domu, a rodzic poinformował o zajściu szkołę, dyrektor szkoły, pedagog szkolny przekazuje rodzicom informacje dotyczące pomocy psychologiczno-pedagogicznej
- o próbie samobójczej dyrektor informuje Radę Pedagogiczną pod rygorem tajemnicy w celu podjęcia wspólnych działań oraz obserwacji zachowania ucznia po jego powrocie do szkoły przez wszystkich nauczycieli.
- pedagog planuje dalsze działania mające na celu zapewnienie uczniowi bezpieczeństwa w szkole, atmosfery życzliwości i wsparcia oraz przekazują rodzicom informacje o możliwościach uzyskania pomocy psychologiczno-pedagogicznej poza szkołą
- w przypadku śmierci ucznia w wyniku samobójstwa dyrektor szkoły informuje organ prowadzący i nadzorujący szkołę o zaistniałej sytuacji
- pedagog szkolny oraz wychowawcy udzielają pomocy psychologiczno-pedagogicznej innym uczniom szkoły.

16. Procedury postępowania w przypadku uczniów, których rodzic/rodzice przebywają za granicą.

- Pedagog szkolny gromadzi i analizuje dane liczbowe o uczniach, których rodzic/rodzice pracują za granicą.
- Monitoruje frekwencję tych uczniów oraz diagnozowanie potrzeb i trudności na podstawie postępów w nauce i zachowaniu.
- Informuje odpowiednie instytucje o stwierdzonych przypadkach braku opieki nad uczniem w związku z wyjazdem rodziców za granicę.
- Dyrektor szkoły na podstawie przedstawionych informacji podejmuje decyzję o dalszym postępowaniu szkoły wobec ucznia, np. pismo do Sądu Rejonowego – Wydział Rodzinny i Nieletnich.
- Omawia podczas spotkań z rodzicami tematów z zakresu zasad formalnego ustanowienia opieki nad dzieckiem w przypadku wyjazdu rodziców za granicę.

Powinności wyjeżdżających rodzica/rodziców wobec szkoły:

- Zawiadomić szkołę o wyjeździe za granicę.
- Zostawić do dyspozycji wychowawcy swój nowy adres i numery telefonów.
- Przedstawić pełnomocnictwo sądowe dla osoby, pod opieką której pozostawiają syna/córkę.

W momencie kiedy rodzice wyjeżdżają za granicę powinni uregulować sytuację prawną dziecka pozostającego w kraju poprzez złożenie przez rodzica zanim wyjedzie z kraju wniosku do sądu o przeniesienie na czas wyjazdu opieki prawnej nad dzieckiem na wskazaną osobę pełnoletnią.

- Przeprowadzić tę osobę do wychowawcy i wspólnie z nim określić formę kontaktu i wzajemne oczekiwania.

17. Postępowanie w przypadku gdy uczeń niszczy mienie Szkoły

W przypadku udowodnienia przewinienia:

- Osoba, która zajście zauważyła, zwraca uczniowi uwagę w celu przerwania procesu niszczenia.
- Świadek zdarzenia powiadamia wychowawcę ucznia.
- Wychowawca informuje o zdarzeniu dyrektora szkoły i pedagoga szkolnego.
- Wychowawca rozmawia z uczniem nt. zaistniałej sytuacji. Rozmowa może odbyć się w obecności pedagoga szkolnego.
- Fakt zniszczenia zostaje odnotowany w postaci notatki w dzienniku pedagoga szkolnego.
- Uczeń jest ukarany zgodnie ze Statutem Szkoły.
- Wychowawca powiadamia rodziców (opiekuna) o dokonaniu zniszczenia mienia szkoły
- Wychowawca lub dyrektor ustala z uczniem i rodzicami sposób naprawienia szkody.
- Uczeń naprawia wyrządzoną przez siebie szkodę samodzielnie lub przy pomocy rodzica(opiekuna).
- Jeśli uczeń lub rodzice (opiekunowie) nie są w stanie dokonać naprawy samodzielnie, dyrektor szkoły występuje do rodziców w kwestii wyegzekwowania ekwiwalentu
- pieniężnego za zniszczony sprzęt.

18. Procedura postępowania w razie wypadku w szkole

Procedura postępowania w razie wypadku ucznia obejmuje i reguluje działania pracowników szkoły.

1. Pracownik szkoły, który powziął wiadomość o wypadku ucznia:
  - niezwłocznie zapewnia poszkodowanemu opiekę, w szczególności sprowadzając fachową pomoc medyczną, a w miarę możliwości udzielając poszkodowanemu pierwszej pomocy (ogólne zasady postępowania przy udzielaniu pierwszej pomocy poszkodowanym w wypadkach stanowią załącznik do procedury),
  - nie dopuszcza do zajęć lub przerywa je wyprowadzając uczniów z miejsca zagrożenia, jeżeli miejsce, w którym są lub będą prowadzone zajęcia może stwarzać zagrożenie dla bezpieczeństwa uczniów,
  - niezwłocznie powiadamia dyrektora szkoły.
2. Jeśli nauczyciel ma w tym czasie zajęcia z klasą – prosi o nadzór nad swoimi uczniami nauczyciela uczącego w najbliższej Sali lub pracownika niepedagogicznego.
3. O każdym wypadku dyrektor szkoły lub nauczyciel, pod opieką którego przebywał uczeń w chwili wypadku, powiadamia rodziców poszkodowanego ucznia. Fakt ten powiadamiający dokumentuje wpisem w dzienniku zajęć podając datę i godzinę powiadomienia matki/ojca ucznia o wypadku.
4. Przy lekkich przypadkach (brak wyraźnych obrażeń – np. widoczne tylko lekkie zaczerwienienie, zadrapanie, lekkie skaleczenie), po udzieleniu pierwszej pomocy poszkodowanemu uczniowi, nauczyciel lub dyrektor powiadamiając rodzica o zdarzeniu ustala z nim:
  - potrzebę wezwania pogotowia,
  - potrzebę wcześniejszego przyjścia rodzica,
  - godzinę odbioru dziecka ze szkoły w dniu zdarzenia
5. Informację o powyższych ustaleniach powiadamiający zamieszcza również w dzienniku zajęć.
6. W każdym trudniejszym przypadku (widoczne obrażenia, urazy, niepokojące objawy) nauczyciel lub dyrektor szkoły wzywa pogotowie ratunkowe.
7. O każdym wypadku dyrektor szkoły zawiadamia niezwłocznie organ prowadzący i współpracującego ze szkołą pracownika służby bhp.
8. O wypadku śmiertelnym, ciężkim i zbiorowym dyrektor szkoły zawiadamia niezwłocznie prokuratora i kuratora oświaty.
9. O wypadku, do którego doszło w wyniku zatrucia, dyrektor szkoły zawiadamia niezwłocznie państwowego inspektora sanitarnego.
10. Jeżeli wypadek został spowodowany niesprawnością techniczną pomieszczenia lub urządzeń, miejsce wypadku pozostawia się nienaruszone. Dyrektor zabezpiecza je do czasu dokonania oględzin lub wykonania szkicu przez zespół powypadkowy.
11. Jeżeli wypadek zdarzył się w czasie wyjścia, imprezy organizowanej poza terenem szkoły, wszystkie stosowne decyzje podejmuje opiekun grupy/kierownik wycieczki i odpowiada za nie.

19. Procedura postępowania w przypadku ciąży uczennicy.

- W przypadku zaobserwowania lub powzięcia informacji, że uczennica jest w ciąży nauczyciel/wychowawca informuje o tym fakcie pedagoga szkolnego i dyrektora szkoły.
- Wychowawca we współpracy z pedagogiem wzywa do szkoły rodziców (opiekunów prawnych) i przeprowadza rozmowę z uczennicą oraz jej rodzicami (opiekunami). Sporządza notatkę z przeprowadzonej rozmowy.
- W przypadku potwierdzenia informacji, dyrektor szkoły w porozumieniu z rodzicami (opiekunami prawnymi) oraz wychowawcą i pedagogiem szkolnym ustalają sposób i termin realizacji obowiązku szkolnego przez uczennicę.
- Pedagog szkolny wskazuje rodzicom możliwości skorzystania przez uczennicę i ich samych z pomocy psychologiczno-pedagogicznej..
- Dyrektor zobowiązuje wychowawcę do opieki nad uczennicą w trakcie pobytu w szkole .
- Dyrektor szkoły o zaistniałej sytuacji powiadamia na piśmie sąd rodzinny lub policję (informuje o tym fakcie rodziców uczennicy).

20. Postępowanie nauczyciela w przypadku zagrożenia pożarowego zaistniałego na terenie placówki.

- W tym przypadku nauczyciele i inni pracownicy szkoły postępują zgodnie z zatwierdzoną przez dyrektora instrukcją bezpieczeństwa pożarowego .

21. Procedury postępowania w przypadku kradzieży na terenie szkoły

- ✓ *Założenia systemu reagowania:*
- ✓ *każda kradzież wymaga natychmiastowej i zdecydowanej reakcji, bez względu na*
- ✓ *każdorazowej sytuacji kradzieży zawiadamiani są rodzice dziecka;*
- ✓ *szkoła włącza rodziców do pracy nad poprawą zachowania dziecka poprzez wspólne*
- ✓ *ustalenie konsekwencji czynu zabronionego oraz oczekuje wyegzekwowania ustaleń;*
- ✓ *wszyscy pracownicy szkoły współdziałają ze sobą i udzielają potrzebnego wsparcia*
- ✓ *wychowawcy;*
- ✓ *każda sytuacja rozpatrywana jest indywidualnie.*

Procedura:

1. Przyjęcie zgłoszenia kradzieży przez nauczyciela.
2. Zawiadomienie wychowawcy i pedagoga szkolnego.
3. Ustalenie okoliczności zdarzenia z udziałem osoby poszkodowanej.
4. Wysłuchanie świadków, osób pokrzywdzonych i podejrzanych.
5. W miarę możliwości - ustalenie sprawcy i przeprowadzenie przez wychowawcę i pedagoga rozmowy uświadamiającej negatywne skutki czynu.

6. Zawiadomienie dyrektora szkoły – poinformowanie o zdarzeniu i ustalenie szczegółów dalszego postępowania.
7. Powiadomienie rodziców lub opiekunów prawnych dziecka o zdarzeniu.
8. Przeprowadzenie stosownej rozmowy z dzieckiem w obecności rodziców, dyrektora szkoły, wychowawcy i pedagoga szkolnego.
9. Jeżeli sytuacja kradzieży zdarzyła się po raz drugi (lub mamy podejrzenie wcześniejszych tego typu zdarzeń w stosunku do tego samego dziecka) rozmowa prowadzona jest również w obecności funkcjonariusza policji (dzielnicowego).
10. W stosunku do dziecka – sprawcy czynu – w porozumieniu z rodzicami ustalana jest kara.
12. Wychowawca monitoruje wykonanie kary oraz sporządza krótką notatkę.
13. Z rozmowy opisaney w punkcie 8 i 9 notatkę sporządza dyrektor szkoły.
14. W przypadku nieustalenia sprawcy wychowawcy poruszają problem w klasie, wskazując na jego naganność i konieczność zachowania czujności.

22. Postępowanie nauczyciela w przypadku znalezienia na terenie szkoły innych niebezpiecznych materiałów (broni, materiałów wybuchowych, substancji chemicznych itp.).

- Uniemożliwiamy dostęp do znalezionych środków uczniom i innym osobom.
- Powiadamiamy dyrektora szkoły.
- Dyrektor podejmuje działania zmierzające do zapewnienia bezpieczeństwa przebywającym na terenie szkoły uczniom i innym osobom.
  - w razie potrzeby wzywa policję;
  - podejmuje ewentualną decyzję o ewakuacji osób i mienia.

23. Procedura postępowania w przypadku otrzymania podejrzanej paczki lub koperty oraz telefonu ostrzegającego przed niebezpieczeństwem.

1. Nie wolno:
  - opróżniać zawartości wszelkich podejrzaných przesyłek, nie przenosić paczki lub koperty
  - wdychać oparów, dotykać, sprawdzać smaku, przypatrywać się z bliska.
  - zlekceważyć niebezpieczeństwa i zataić informacji
2. Należy:
  - zabezpieczyć teren, uniemożliwić dostęp uczniom.
  - niezwłocznie powiadomić dyrektora szkoły
3. Dyrektor szkoły powiadamia policję i straż pożarną oraz podejmuje decyzję o ewentualnej ewakuacji szkoły.

24. Procedura przyjmowania i rozpatrywania skarg i wniosków

1. Skargi i wnioski należy składać do dyrektora szkoły w godzinach jego pracy
2. Prawo składania skarg i wniosków przysługuje: pracownikom szkoły, rodzicom wychowanków, Radzie Rodziców.
3. Rodzice mają prawo zgłaszać uwagi na temat funkcjonowania z zachowaniem drogi służbowej: dyrektor – organ prowadzący i nadzorujący.
4. Skargi i wnioski można składać we własnym interesie, w interesie innych osób, lub w interesie społecznym.
5. Skargi i wnioski mogą być wnoszone pisemnie lub ustnie powinny być podpisane imieniem i nazwiskiem
6. Pisemnych anonimowych skarg dyrektor ma prawo nie rozpatrywać.
7. W przypadku zgłoszenia skargi ustnie sporządza się notatkę
8. Przedmiotem skargi może być;
  - a) zaniedbanie lub nienależyte wykonanie zadań przez pracowników szkoły
  - b) naruszenie praw i godności osobistej ucznia lub rodzica
  - c) naruszenie strefy bezpieczeństwa ucznia
9. Dyrektor:
  - a) czuwa nad terminowym rozpatrywaniem skarg i wniosków oraz udzieleniem odpowiedzi
  - b) prowadzi rejestr skarg
  - c) udziela zgłaszającym się w sprawie skarg niezbędnych informacji o toku załatwiania sprawy.
10. Skarga powinna być rozpatrzona bez zwłoki a jeśli konieczne są uzgodnienia lub przeprowadzenie postępowania wyjaśniającego, powinna być załatwiona w terminie: jednego miesiąca od daty wpłynięcia lub dwóch miesięcy od wszczęcia postępowania wyjaśniającego, jeśli sprawa jest szczególnie skomplikowana.
11. W razie niemożliwości załatwienia sprawy w powyższym terminie dyrektor ma obowiązek zawiadomić skarżącego o czynnościach podjętych w celu rozpatrzenia spraw oraz o przewidywanym terminie jej rozpatrzenia – wzór załącznik nr 3
12. Po wyjaśnieniu skargi dyrektor przekazuje skarżącemu pisemne zawiadomienie o sposobie załatwienia skargi

24. Procedura postępowania z uczniem chorym przewlekle.

Czym jest cukrzyca typu 1

Cukrzyca jest przewlekłą chorobą, której przyczyną jest zaburzenie wydzielania insuliny. Niedobór insuliny prowadzi do zaburzeń w zakresie wykorzystania glukozy przez komórki organizmu. To powoduje zwiększenie stężenia glukozy w krwi (hiperglikemię) oraz wydalanie glukozy wraz z moczem. Cukrzyca charakteryzuje się także zaburzeniami metabolizmu węglowodanów, tłuszczów i białek.

Nieleczona lub niewłaściwie leczona jest jedną z głównych bezpośrednich i pośrednich przyczyn inwalidztwa oraz wczesnej umieralności. Długotrwały wpływ hiperglikemii jest przyczyną przewlekłych powikłań cukrzycy.

Ze względu na przyczynę i przebieg choroby można wyróżnić cukrzycę typu 1 oraz typu 2. Ta druga występuje najczęściej u osób starszych i związana jest z nadwagą i otyłością.

Cukrzyca typu 1 nazywana jest cukrzycą wieku młodzieńczego. Jest jedną z najczęstszych chorób przewlekłych występujących u dzieci i młodzieży.

Ryzyko wystąpienia późnych powikłań typowych dla otyłości dorosłych (np. cukrzyca 2 typu) wśród osób otyłych od dzieciństwa jest szczególnie duże.

Cukrzyca typu 1 jest chorobą, która:

- trwa przez całe życie,
- od początku leczenia wymaga podawania insuliny, która jest lekiem ratującym życie,
- jest skutecznie leczona, ale nie można jej wyleczyć.

Cukrzyca a inne choroby przewlekłe

To, co odróżnia cukrzycę od innych chorób przewlekłych, to konieczność nieustannej uwagi, kontroli, podporządkowania się rygorom leczenia. Wykrycie u dziecka cukrzycy nie powinno wykluczać go z normalnego życia, nauki w szkole i przebywania wśród rówieśników. Dostępne sposoby leczenia umożliwiają dzieciom z cukrzycą na prowadzenie trybu życia zbliżonego do zdrowych rówieśników. Jeśli stan zdrowia dziecka na to pozwala, powinny uczęszczać do szkoły.

Zadania opiekuńcze powinny być zapisane w statucie szkoły

Wszystkie kwestie związane z opieką nad uczniami oraz ich bezpieczeństwem powinny być uregulowane w statucie szkoły. Statut powinien bowiem określać:

- sposób sprawowania opieki nad uczniami,
- zakres zadań nauczycieli oraz innych pracowników, w tym zadań związanych z zapewnieniem bezpieczeństwa,
- współdziałanie z rodzicami,
- współpracę ze specjalistami świadczącymi pomoc psychologiczno-pedagogiczną, opiekę zdrowotną i inną pomoc,
- warunki pobytu w szkole zapewniające uczniom bezpieczeństwo.

Od czego zależy bezpieczeństwo chorego na cukrzycę?

Bezpieczeństwo w szkole dziecka chorego na cukrzycę zależy będzie od:

- dobrej współpracy z rodzicami dziecka,
- wiedzy nauczycieli o samej chorobie i sposobie jej leczenia,
- życzliwej, zindywidualizowanej opieki nauczycieli,
- przyznania dziecku praw wynikających z jego choroby,
- stworzenia warunków do spokojnego, bezpiecznego i higienicznego wykonania badania krwi oraz wstrzyknięcia insuliny,

- ustalenia sposobu postępowania w sytuacjach wymagających interwencji.

Współpraca z rodzicami ucznia chorego na cukrzycę

Opieka nad dzieckiem z cukrzycą wymaga współdziałania rodziców, nauczycieli oraz dyrekcji szkoły. Współpraca ta powinna opierać się na zaufaniu i zrozumieniu oraz wzajemnej i systematycznej wymianie informacji. Nauczyciele w bezpośrednich kontaktach z rodzicami muszą wykazywać zainteresowanie i cierpliwość oraz unikać pouczania, krytykowania, obwiniania i upominania.

Warunkiem zapewnienia dziecku choremu na cukrzycę bezpiecznego, przyjaznego i dostosowanego do jego potrzeb pobytu w szkole są rzetelne informacje przekazane przez rodziców. Informacje te dotyczą:

- stosowanego rodzaju leczenia,
- czynności, które dziecko powinno wykonywać w szkole,
- indywidualnych wskazań na temat aktywności fizycznej,
- sposobu odżywiania dziecka.

Rodzice sami decydują, komu prześlą te informacje. Mogą ograniczyć się tylko do rozmowy z wychowawcą lub nauczycielami, którzy prowadzą zajęcia z dzieckiem. Pozyskane informacje na temat choroby dziecka i wynikających z niej ograniczeń powinny być przekazane dyrektorowi, ponieważ to do jego obowiązków należy zapewnienie dziecku właściwej opieki i pomocy.

Insulinoterapia – co powinni wiedzieć nauczyciele?

O wyborze rodzaju insulinoterapii decyduje lekarz prowadzący leczenie w porozumieniu z chorym dzieckiem i jego rodziną. W warunkach pozaszpitalnych jedynym skutecznym sposobem podawania insuliny jest wstrzykiwanie jej do podskórnej tkanki tłuszczowej. Można to zrobić za pomocą:

- wstrzykiwaczy typu pen – urządzenia, które wielkością i wyglądem przypomina wieczne pióro – za jego pomocą robi się najczęściej cztery lub więcej zastrzyków insuliny dziennie,
- osobistej pompy insulinowej – małego urządzenia, które wielkością przypomina telefon komórkowy – dzięki niemu następuje ciągły podskórny wlew insuliny. Stosowanie terapii za pomocą pompy znacznie zmniejsza liczbę podskórnych iniekcji (raz na trzy dni) i umożliwia dzieciom w miarę normalne funkcjonowanie w szkole.

Coraz więcej dzieci chorych na cukrzycę wyposażonych jest w pompy insulinowe.

Informacja o stosowanej insulinoterapii powinna być uzupełniona pokazem poprawnego podania insuliny.

Wykonywanie czynności związanych z podawaniem insuliny

Należy wyraźnie zaznaczyć, że żaden nauczyciel nie jest zobowiązany do wykonywania czynności związanych z podawaniem dziecku insuliny. Takie czynności wykraczają poza zakres zadań nauczyciela. Ma on jednak obowiązek zapewnić bezpieczeństwo wszystkim dzieciom powierzonym jego opiece oraz kierować się w swoich działaniach wychowawczo-opiekuńczych dobrem dzieci i troską o ich zdrowie. Rodzice nie mogą żądać wykonywania przez nauczycieli określonych

zabiegów. Powinni natomiast współpracować ze szkołą w sprawie wspieranie procesu leczenia dziecka.

Zgodnie z art. 21 ust. 3 ustawy o opiece zdrowotnej nad uczniami, podawanie leków lub wykonywanie innych czynności podczas pobytu ucznia w szkole przez pracowników szkoły może odbywać się wyłącznie za ich pisemną zgodą. Nie ma który nakazywałby pracownikom szkoły wykonywanie jakichkolwiek procedur związanych z chorobą przewlekłą ucznia. Nauczyciel może wyrazić zgodę na ich wykonanie, ale nie ma takiego obowiązku.

Odżywianie dziecka chorego na cukrzycę – co trzeba wiedzieć

Ważnym elementem leczenia cukrzycy jest odpowiednie żywienie. Zdrowe odżywianie dziecka chorego na cukrzycę oparte jest na obliczaniu kaloryczności posiłków oraz ilości zawartych w nich węglowodanów.

Rodzice chorego dziecka powinni przekazać pisemną informację na temat jego sposobu odżywiania, ze szczególnym uwzględnieniem:

- liczby planowanych posiłków w szkole oraz godziny ich spożycia,
- ilości spożywanych, na każdy posiłek w szkole, wymienników węglowodanowych, a dla dzieci leczonych za pomocą pompy także wymienników białkowo-tłuszczowych,
- informacji, czy dziecko przynosić będzie posiłki z domu, czy korzystać będzie ze stołówki szkolnej,
- informacji, czy do danego posiłku należy podać insulinę, ile jednostek i o której godzinie.

W trosce o zdrowie i bezpieczeństwo dziecka przewlekle chorego w szkole należy uzgodnić z rodzicami, w jaki sposób wspólnie dbać o jego zdrowe żywienie. Ustalanie warunków korzystania z żywienia w szkole, w porozumieniu z organem prowadzącym, należy do kompetencji dyrektora.

Czynności wykonywane przez dziecko z cukrzycą w szkole

Uczeń w czasie wielogodzinnego pobytu w szkole:

- powinien badać stężenie glukozy we krwi,
- może dokonać badania moczu. Zasadniczym elementem leczenia cukrzycy typu 1 jest samokontrola glikemii.

Badanie polega na oznaczaniu na glukometrze stężenia glukozy we krwi. Czynność ta musi być wykonywana kilkakrotnie, zgodnie z indywidualnymi wskazaniem lekarza, każdego dnia przez samo dziecko lub jego rodziców.

Rodzice dziecka chorego na cukrzycę muszą zadbać o to, by zawsze w szkole miało:

- pen lub pompę insulinową (w zależności od tego, jaka terapia jest stosowana),
- nakłuwacz z zestawem igieł,
- glukometr z zestawem pasków oraz gazików,
- plastikowy pojemnik na zużyte igły i paski,
- drugie śniadanie lub dodatkowe posiłki przeliczone na wymienniki, np. przeznaczone do spożycia w związku z wysiłkiem podczas zajęć WF-u w danym dniu,
- dodatkowe produkty, np. sok owocowy, tabletki z glukozą w razie pojawienia się objawów hipoglikemii,

- numer telefonu do rodziców,
- informację, że choruje na cukrzycę w postaci kartki lub bransoletki na rękę.

Co nauczyciel powinien wiedzieć na temat przewlekłych chorób?

Od zatrudnionych w szkole nauczycieli wymaga się kwalifikacji do zajmowania stanowiska nauczyciela w danym typie szkoły, zgodnie z nauczaniem przedmiotem lub prowadzonymi zajęciami. Ich przygotowanie pedagogiczne potwierdza, że nabyli wiedzę i umiejętności z zakresu psychologii, pedagogiki, dydaktyki. Pozwala im ono rozpoznawać i zaspokajać indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne uczniów, rozwiązywać problemy wychowawcze i dydaktyczne.

Problemy zdrowotne wynikające z przewlekłej choroby ucznia wykraczają poza przygotowanie zawodowe nauczycieli. Aby nauczyciel właściwie opiekował się dzieckiem chorym na cukrzycę i skutecznie pomagał mu w codziennym funkcjonowaniu w szkole, powinien mieć wiedzę na temat tej choroby.

Informacje, które przekażą rodzice, mogą być niewystarczające, by nauczyciel bez obaw przyjął opiekę nad dzieckiem i bez lęku reagował na niepokojące zmiany w jego zachowaniu.

Dyrektor szkoły powinien pomóc nauczycielom poczuć się pewnie w sprawowaniu opieki nad dzieckiem z cukrzycą. W tym celu może zorganizować spotkanie nauczycieli z lekarzem diabetologiem, pielęgniarką, dietetykiem, rodzicami dziecka. Dzięki temu nauczyciele zdobędą rzetelne informacje na temat choroby, jej objawów, zasad leczenia, występujących zaburzeń.

Co nauczyciel powinien wiedzieć o chorobie ucznia dotkniętego cukrzycą:

- czy insulina podawana jest penami czy pompą,
- ile i jakie posiłki dziecko ma jadać w szkole oraz o której godzinie,
- jakie produkty spożywcze są zalecane dla dziecka, a jakich powinno unikać,
- do których posiłków dziecko ma otrzymać insulinę,
- ile razy i kiedy dziecko ma badać poziom glikemii we krwi,
- na jakie sytuacje nauczyciel ma szczególnie zwrócić uwagę,
- jakie są typowe objawy hipoglikemii i hiperglikemii,
- jaki jest prawidłowy zakres wartości glikemii (przed posiłkiem, przed wysiłkiem fizycznym i w jego trakcie),
- co robić w razie wystąpienia objawów hipoglikemii i hiperglikemii,
- co robić, kiedy poziom glukozy jest wysoki.

Najlepiej, jeśli nauczyciel otrzyma te informacje na piśmie z załączonym spisem niezbędnych telefonów i wskazaniem, kiedy powinien kontaktować się z rodzicami, pielęgniarką szkolną lub poradnią diabetologiczną.

Prawa ucznia chorującego na cukrzycę

Każdy uczeń chorujący na cukrzycę typu 1 powinno mieć zapewnione w szkole prawo do:

- zmierzenia poziomu glukozy na glukometrze w dowolnym momencie – także w trakcie lekcji,
- podania insuliny,

- zmiany zestawu infuzyjnego w przypadku leczenia osobistą pompą insulinową w odpowiednich warunkach zapewniających bezpieczeństwo i dyskrecję,
- właściwego leczenia niedocukrzenia (hipoglikemii), zgodnego ze schematem ustalonym z pielęgniarką szkolną i rodzicami dziecka,
- spożycia posiłków o określonej godzinie, a jeśli istnieje taka potrzeba, nawet w trakcie lekcji,
- zaspokojenie pragnienia oraz możliwość korzystania z toalety, także w trakcie lekcji,
- uczestniczenia w pełnym zakresie w zajęciach wychowania fizycznego oraz różnych zajęciach pozaszkolnych, np. wycieczkach, zabawach.

Obowiązki wychowawcy klasy, w której uczy się dziecko z chorobą przewlekłą

Jeśli w klasie uczy się dziecko chorujące przewlekłe, nauczyciel musi zapewnić mu właściwą opiekę z uwzględnieniem potrzeb dziecka wynikających z choroby.

Do jego zadań należeć będzie:

- respektowanie praw dziecka wynikających z choroby (np. umożliwienie zmierzenia poziomu glukozy, spożycia posiłku, zaspokojenia pragnienia),
- przypominanie i nadzorowanie wykonania w szkole czynności niezbędnych do jego zdrowia i bezpieczeństwa,
- aktywne i uważne obserwowanie stanu i zachowania ucznia,
- interweniowanie w koniecznych sytuacjach,
- zapewnienie uczniowi dobrego funkcjonowania w zespole klasowym.

Wychowawcy klas, w których uczą się dzieci chore na cukrzycę, powinni zapoznać pozostałych uczniów z problematyką cukrzycy oraz budować atmosferę zrozumienia, akceptowania jego „odmienności” oraz uczyć właściwego reagowania, gdy pojawiają się problemy.

Warunki do samokontroli – obowiązki dyrektora i kadry

Uczeń w szkole podejmuje działania w ramach samokontroli samodzielnie lub we współpracy z uważnie obserwującym go nauczycielem. Dziecku choremu na cukrzycę, kiedy jest w szkole, pomiary może wykonywać nauczyciel lub inna osoba dorosła (jeżeli wyraziła na to zgodę). Do pomiaru służą łatwe w obsłudze sprzęty, a sama czynność nie wymaga specjalistycznego przygotowania (starsze dzieci wykonują pomiary same).

W szkole powinno zostać wyznaczone miejsce do wykonywania badań, w którym uczeń będzie mógł spokojnie, bezpiecznie i higienicznie zrobić badanie oraz wykonać wstrzyknięcia insuliny.

Czynności, które uczeń powinien wykonywać w szkole, nie mogą odbywać się w pośpiechu czy w ukryciu (na korytarzu szkolnym, w ubikacji).

Takie miejsce może znajdować się:

- w klasie, w której dziecko najczęściej ma zajęcia,
- w gabinecie profilaktyki i pomocy przedlekarskiej znajdującym się na terenie szkoły – tu wszystkie czynności może wykonywać uczeń pod nadzorem pielęgniarki.

Miejsce do wykonywania badań powinno także gwarantować uczniowi:

- możliwość umycia rąk i wytarcia ich jednorazowym ręcznikiem,
- dostęp do jałowych gazików, spirytusu, zamkniętego pojemnika na odpady (zużyte paski testowe, lancet z nakłuwacza, igła z pena),
- dostęp do glukometru, pasków testowych do badania krwi i moczu, dodatkowych lancetów do nakłuwacza, dodatkowych igieł do wstrzykiwaczy,
- zapasowy zestaw glukagonu oraz zapasowe wkłady z insuliną,
- wodę mineralną w przypadku hiperglikemii,
- zapasowe oprzyrządowanie do pompy insulinowej (zestaw infuzyjny, pojemnik na insulinę, urządzenie do zakładania wkłuć).

Jeżeli rodzaj stosowanej u ucznia terapii lub pojawienie się objawów hipoglikemii będzie tego wymagało, to nauczyciel powinien umożliwić uczniowi z cukrzycą typu 1:

- wykonanie pomiaru stężenia glukozy we krwi,
- wykonanie iniekcji insuliny czy
- zjedzenia posiłku także w czasie lekcji.

Możliwe powikłania cukrzycy

Może się zdarzyć, że pomimo dobrych wyników leczenia cukrzycy i prawidłowej współpracy wszystkich osób odpowiedzialnych za leczenie i opiekę nad chorym dzieckiem wystąpią sytuacje niebezpieczne, wymagające natychmiastowego działania.

Niebezpiecznymi sytuacjami, wymagającymi natychmiastowej reakcji są:

- hipoglikemia (niedocukrzenie),
- (wysoki poziom glukozy we krwi).

Dla dziecka chorego na cukrzycę zarówno hipoglikemia, jak i hiperglikemia są niebezpieczne.

hipoglikemia

Niedocukrzenie to krytyczny spadek poziomu glukozy we krwi (poniżej 60 mg/dl), który stwarza realne zagrożenie dla organizmu.

Objawy:

- błądź skóry,
- nadmierna potliwość,
- drżenie rąk,
- ból głowy,
- ból brzucha,
- tachykardia (szybkie bicie serca),
- uczucie silnego głodu lub wstrętu do jedzenia,
- osłabienie,
- zmęczenie,

Objawy

hiperglikemia

Hiperglikemia – objawy i postępowanie

Hiperglikemia to bardzo wysoki poziom glukozy we krwi utrzymujący się przez dłuższy czas.

Objawy:

- wzmożone pragnienie oraz potrzeba częstego oddawania moczu,
- rozdrażnienie, zaburzenia

- problemy z koncentracją, niemożność skupienia się i zapamiętania,
  - chwiejność emocjonalna, nadpobudliwość, niepokój,
  - nietypowe dla dziecka zachowanie lub nagła zmiana nastroju,
  - napady agresji lub wesołkowatości przypominające stan upojenia alkoholowego,
  - ziewanie, senność,
  - zaburzenia mowy, widzenia i równowagi,
  - zmiana charakteru pisma,
  - nielogiczne odpowiadanie na zadawane pytania,
  - utrudniony kontakt z otoczeniem jest lub utrata przytomności (śpiączka),
  - drgawki.
- koncentracji,
  - złe samopoczucie, osłabienie, przygnębienie, apatia,
  - ból głowy,
  - ból brzucha,
  - nudności i wymioty,
  - ciężki oddech.

Objawy te mogą świadczyć o rozwoju kwasicy cukrzycowej, która jest stanem bezpośredniego zagrożenia życia.

Postępowanie w przypadku hipoglikemii powinno obejmować kolejno takie czynności, jak:

1. zatrzymanie pompy, jeśli dziecko leczone jest pompą,
2. oznaczenie glikemii (potwierdza niedocukrzenie),
3. podanie węglowodanów prostych,
4. podanie węglowodanów złożonych,
5. włączenie pompy.

Uwaga! Należy uwzględnić sytuację, w której dziecko będzie nieprzytomne i konieczne będą:

Postępowanie

- wstrzyknięcie domięśniowo glukagonu,
- wezwanie pogotowia ratunkowego,
- skontaktowanie się z rodzicami dziecka.

Zastrzyk z glukagonem może podać pielęgniarka szkolna, ale powinna nauczycielom zademonstrować, w jaki sposób należy go podać dziecku, ponieważ prawidłowe zrobienie zastrzyku z glukagonem w ciężkiej hipoglikemii może uratować mu życie. Zastrzyk powinien być przechowywany w takich miejscach, żeby zawsze był pod ręką.

Schemat postępowania w przypadku hiperglikemii obejmuje:

1. badanie poziomu glukozy na glukometrze,
2. sprawdzenie, czy w moczu obecna jest glukoza i ciała ketonowe,
3. skontaktowanie się z pielęgniarką oraz rodzicami.

Uwaga! W przypadku znacznej hiperglikemii ważne jest:

- podanie insuliny,
- uzupełnianie płynów,
- samokontrola.

Hipoglikemia – nie wolno:

- podawać niczego do picia ani jedzenia, gdy dziecko jest nieprzytomne,
- pozostawiać dziecka samego w trakcie i po epizodzie hipoglikemii,
- pozwolić dziecku na wysiłek fizyczny dopóty, dopóki nie ustąpią wszystkie objawy hipoglikemii,
- podawać słodczy.

V. Współpraca z rodzicami w zakresie działań wychowawczych i zapobiegawczych, prozdrowotnych oraz interwencyjnych.

W trosce o prawidłowy rozwój młodzieży na terenie szkoły podejmowanych jest szereg różnorodnych działań wychowawczych, zapobiegawczych, prozdrowotnych oraz interwencyjnych w związku z uzależnieniami oraz innymi sytuacjami zagrożenia. Składają się na nie działania:

1) W ramach współpracy z rodzicami w szkole organizowane są:

- klasowe zebrania (tzw. wywiadówki)
- konsultacje indywidualne z nauczycielem, wychowawcą
- pedagogizacja rodziców
- spotkania indywidualne z rodzicami prowadzone przez pedagoga
- bieżąca współpraca – kontakt telefoniczny, korespondencja
- wspieranie rodziców w sytuacjach trudnych wychowawczo, pomoc w podejmowaniu działań mających na celu zapobieganie zagrożeniom
- wykorzystywanie elektronicznego dziennika lekcyjnego

2) Współpraca z rodzicami/opiekunami prawnymi wychowanków przyjmuje następujące formy:

- wymiany informacji dotyczących postaw wychowanków w odniesieniu do uzależnień
- wspólne rozwiązywanie indywidualnych problemów, proponowanie rozwiązań, poradnictwo
- przekazywanie informacji dotyczących skutków prawnych związanych z naruszeniem prawa przez wychowanków szkoły
- praca pedagogizacyjna z rodzicami dotycząca potrzeb rozwojowych dzieci i młodzieży, zagrożeń związanych z uzależnieniami, przebiegu rozwoju społecznego, dostępnych form pomocy specjalistycznej (w ramach spotkań z wychowawcami klas oraz ogólnych zebrań wszystkich rodziców)
- udostępnianie rodzicom informatorów, poradników i materiałów edukacyjnych
- zachęcanie rodziców do utrzymywania stałego kontaktu ze szkołą (wychowawcą, pedagogiem)
- angażowanie rodziców do współpracy z nauczycielami w zakresie organizowania uroczystości szkolnych, wycieczek.

VI. Aktywny udział dzieci i młodzieży w zajęciach profilaktycznych i w zajęciach umożliwiających, alternatywne wobec zachowań ryzykownych, zaspokajanie potrzeb psychicznych i społecznych.

Zajęcia profilaktyczne prowadzą:

- wychowawcy klas, w oparciu o plany wychowawcy klasy, w ramach godzin wychowawczych
- nauczyciele przedmiotów, których podstawy programowe uwzględniają zagadnienia dotyczące zapobiegania uzależnieniom, w ramach zajęć edukacyjnych
- nauczyciele realizujący wychowanie do życia w rodzinie
- nauczyciele prowadzący zajęcia pozalekcyjne, specjalistyczne, w tym zajęcia sportowe
- pedagog, prowadząc zajęcia profilaktyczne i realizując programy profilaktyczne.

VII. Dostosowanie treści i form zajęć profilaktycznych do zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży oraz stopnia zagrożenia

Wybór przekazywanych wychowankom treści oraz stosowanych form pracy odbywa się zgodnie z ich wiekiem, możliwościami intelektualnymi oraz percepcyjnymi. Podejmowane działania uwzględniają potrzeby danej grupy związane ze stopniem zagrożenia uzależnieniem oraz występującymi aktualnie zachowaniami ryzykownymi. Pod uwagę są brane między innymi następujące zagrożenia:

- zagrożenia wynikające z wagarowania
- zagrożenia związane z uzależnieniami
- zagrożenia wynikające z uczestnictwa w ruchu drogowym (w drodze do i ze szkoły)
- zagrożenia związane ze zjawiskiem przemocy i agresji (w szkole i poza nią)
- zagrożenia związane z niehigienicznym stylem życia (siedzenie przed komputerem)
- zagrożenia związane z niebezpieczeństwami występującymi w internecie.

Oceny sytuacji w tym zakresie dokonuje wychowawca klasy planując pracę wychowawczą i zapobiegawczą w danym roku szkolnym, uwzględniając informacje uzyskane od innych nauczycieli, wychowawców oraz pedagoga, dokonując okresowej oceny sytuacji wychowawczej w klasie i szkole.

Ponadto szkoła podejmuje działania zapobiegawcze poprzez różnorodność form i treści profilaktycznych, organizowanie akcji i działań o charakterze profilaktycznym oraz zajęć z:

- wychowawcą
- specjalistą do spraw nieletnich (odpowiedzialność nieletnich za czyny karalne, bezpieczeństwo w ruchu drogowym)
- pedagogiem.

VIII. Edukacja rówieśnicza

Edukacja rówieśnicza realizowana jest przez nauczycieli współdziałających z przedstawicielami Samorządu Uczniowskiego.

Formami działania w tym zakresie są między innymi:

- organizacja akcji charytatywnych
- propagowanie wolontariatu
- organizowanie akcji dotyczących przeciwdziałaniu uzależnieniom i współdziałanie w imprezach szkolnych, takich jak: "Kultura czasu wolnego",
- przygotowywanie gazetek ściennych dotyczących problemów nurtujących młodzież
- pomoc koleżeńską

- propagowanie zdrowego stylu życia poprzez udział w konkursach prozdrowotnych oraz udział w zajęciach i zawodach sportowych
- zajęcia lekcyjne poświęcone problematyce otwartości i tolerancji, praw człowieka, oraz istnienia jednostki w społeczeństwie demokratycznym z zachowaniem norm prawnych i społecznych
- propagowanie idei edukacji rówieśniczej jako skutecznej drogi rozwiązywania konfliktów i problemów życiowych.

IX. Sposoby współdziałania pracowników szkoły ze Służbą Zdrowia i Policją w sytuacjach wymagających interwencji.

Współpraca z Policją:

- spotkania pedagoga, dyrektora ze specjalistą do spraw nieletnich,
- informowanie Policji o zdarzeniach występujących na terenie szkoły, mających znamiona przestępstwa, stanowiących zagrożenie dla zdrowia i życia uczniów oraz przejawach demoralizacji,
- współpraca w rozwiązywaniu trudnych sytuacji mających miejsce w szkole i poza nią
- organizowanie spotkań z zakresu profilaktyki dla uczniów i rodziców z udziałem specjalisty do spraw nieletnich,

Współpraca ze Służbą Zdrowia:

- pielęgniarka szkolna udziela pomocy w przypadkach nagłych zachorowań, zatruciu, złego samopoczucia, urazów,
- podejmuje działania o charakterze profilaktycznym i informacyjnym, dotyczące zagrożeń uzależnieniami,
- informuje o zachowaniach ryzykownych i zachowaniach bezpiecznych a możliwością zarażenia się wirusem HIV,
- rozwiązuje problemy szkolne, społeczne i zdrowotne z pedagogiem ,
- w przypadku nieobecności na terenie szkoły pielęgniarki, w razie konieczności dyrektor, pedagog lub nauczyciel wzywa Pogotowie Ratunkowe.

X. Współpraca z różnymi instytucjami, w szczególności organizacjami pozarządowymi, wspierającymi działalność szkół i placówek w zakresie rozwiązywania problemów dzieci i młodzieży.

Publiczna Szkoła Podstawowa im. Stanisława Grafika w Zagoździu współpracuje z instytucjami i organizacjami wspierającymi szkołę w zakresie rozwiązywania problemów dzieci m.in.:

- Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Łukowie
- Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej,
- Komendą Miejską Policji w Stoczku Łukowskim,
- Sądem Rejonowym w Łukowie (kuratorzy zawodowi i kuratorzy społeczni),
- Zespołem Interdyscyplinarnym do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie (Niebieska Karta).

XI. Wspieranie uczniów zagrożonych uzależnieniem, demoralizacją, rozwijanie ich poczucia własnej wartości oraz motywowanie do podejmowania różnych form aktywności, w tym aktywności pozaszkolnej, zaspokajających ich potrzeby psychiczne i społeczne, rozwijających zainteresowania i umiejętności psychospołeczne

- Uczniowie mają możliwość korzystania z pomocy nauczycieli, wychowawców i pedagoga szkolnego w celu rozwiązania swoich osobistych i rodzinnych problemów.
- Organizacja pracy szkoły zapewnia uczniom możliwość zaspokajania potrzeb społecznych psychicznych oraz rozwój umiejętności i zainteresowań.
- Wobec uczniów zagrożonych demoralizacją lub uzależnieniem realizowane są następujące działania:

- ✓ diagnoza problemu, w tym diagnoza sytuacji rodzinnej i szkolnej ucznia
- ✓ indywidualne rozmowy z uczniami,
- ✓ współpraca pomiędzy wychowawcą klasy, pedagogiem szkolnym i dyrektorem szkoły,
- ✓ organizowanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej,
- ✓ zajęcia o charakterze opiekuńczo -wychowawczym i profilaktycznym,
- ✓ organizowanie zajęć pozalekcyjnych zapewniających uczniom możliwość rozwoju zainteresowań i aktywnego sposobu spędzania wolnego czasu,
- ✓ organizacja zajęć o charakterze profilaktycznym i prozdrowotnym prowadzonych przez specjalistów z instytucji wspierających szkołę,
- ✓ rozwijanie umiejętności psychospołecznych poprzez udział w organizowanych zajęciach socjoterapeutycznych, TUS (wg. potrzeb uczniów),
- ✓ pomoc w rozwiązywaniu konfliktów z rówieśnikami,
- ✓ objęcie ucznia pomocą Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Łukowie,
- ✓ organizowanie zajęć z zakresu doradztwa zawodowego.

XII. Wewnątrzszkolne doskonalenie nauczycieli w zakresie profilaktyki uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży oraz sposobu podejmowania wczesnej interwencji w sytuacjach zagrożenia uzależnieniami:

Wewnątrzszkolne doskonalenie nauczycieli uwzględnia tematykę profilaktyki uzależnień i odbywa się zgodnie z potrzebami szkoły oraz wewnątrzszkolnym systemem doskonalenia zawodowego. Zasadniczym celem podejmowanych w tym zakresie działań jest przygotowanie nauczycieli do realizacji zadań wynikających ze szkolnego programu profilaktyki oraz programu wychowawczego. Służą temu również spotkania szkoleniowe w ramach realizowanych we współpracy z instytucjami z otoczenia szkoły programach.

XIII. Dokonywanie systematycznej oceny podejmowanych działań wychowawczych i zapobiegawczych.

Członkowie Rady Pedagogicznej systematycznie dokonują oceny efektów podejmowanych działań wychowawczych i zapobiegawczych poprzez:

- ewaluację skuteczności realizacji Szkolnego Programu Wychowania i Profilaktyki
- modyfikację Szkolnego Programu Wychowania i Profilaktyki
- analizę sytuacji wychowawczej oraz występujących problemów i zagrożeń zawartą w sprawozdaniach sporządzonych przez pedagoga
- pracę nad analizą bieżącej sytuacji wychowawczej oraz występujących problemów i zagrożeń w zespole wychowawczym składającym się z wychowawców i nauczycieli uczących w poszczególnych oddziałach
- wyznaczanie kierunków dalszej pracy profilaktycznej oraz określanie zagadnień i zjawisk wymagających szczególnej uwagi
- współpracę nauczycieli i wychowawców mającą na celu planowanie kroków zaradczych oraz rozwiązywanie bieżących problemów związanych z nieprawidłowym zachowaniem uczniów
- analizę postaw poszczególnych uczniów przy wystawianiu ocen zachowania
- modyfikację Statutu Szkoły.

Gdzie szukać pomocy

997 – Policja,

998 – Straż Pożarna

999 – Pogotowie Ratunkowe

112 – ogólny telefon alarmowy